Oranjesluizen in aanbouw gezien van de schoorsteen van het stoomgemaal, 1871

Foto: Pieter Oosterhuis (Stadsarchief Amsterdam)

De aanleg van het Noordzeekanaal had grote gevolgen voor de waterhuishouding en het landschap in de wijde omgeving. Het ondiepe westelijke deel van het IJ en het Wijkermeer werden ingepolderd (zie de kaart bij de introductie), een gebied ter grootte van 5800 ha, doorsneden door tien zijkanalen. De polders kregen vanzelfsprekende namen als Zuidwijkermeerpolder, Zaandammerpolder maar ook polder VIII, de latere Noordpolder. Door de verkoop van de gronden hoopte de Amsterdamsche Kanaal Maatschappij de investering deels terug te verdienen. De oude IJdijken herinneren aan de situatie van voor de aanleg van het kanaal. Het IJ en de Zuiderzee werden gescheiden door een dam en de Oranjesluizen, bestaande uit twee schutsluizen, een spuisluis en een stoomgemaal. De natuurlijk getijbeweging ging daarmee verloren, wat gevolgen had voor de uitwatering voor het omringende gebied. Verzilting, de zorg voor de waterkwaliteit van bijvoorbeeld de Amsterdamse grachten en goede waterafvoer: ook toen hielden deze thema's de gemoederen behoorlijk bezig. De afhankelijkheid van mechanische bemaling werd steeds groter. Zo werd in 1975 bij het sluizencomplex van IJmuiden het grootste gemaal van Europa gebouwd.